

DE LA INTOLERANȚĂ ȘI VIOLENȚĂ RELIGIOASĂ LA RESPECT ȘI TOLERANȚA CA FUNDAMENT AL DIALOGULUI RELIGIOS

Prof. drd. Florin MATEI

*Profesor, Liceul Teologic Adventist din București;
Realizator Emisiuni, Centrul Media Adventist, București;
Drd. Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
mateiflorin07@gmail.com*

ABSTRACT : From Religious Intolerance and Violence to Respect and Tolerance as the Basis of Religious Dialogue.

Dialogue on religious issues is inevitable in society. Religion is part of the fabric of society, and the way society is divided or united is also related to how we manage to communicate, even if we have different religious beliefs. The history of human societies has been marked by religious conflict, and the special place of religion in the fabric of society has begun to erode over time. Religious extremism caused by narrow religious beliefs is a disservice to religion. Reflective thinking and personal identity should be functional mechanisms within any religion. In their absence, we witness acts of religious violence that make it necessary to change our perspectives on the role of religion in society. The perspective that Miroslav Volf proposes, which relates to two of the important dimensions of relationship - respect and tolerance - can help us to be open to religious dialogue, but also to understand that we live in a world in which we are constantly invited to get to know 'the other'.

Keyword: *Religious Intolerance, Violence, Respect, Tolerance, Religious Dialogue.*

Introducere

Una dintre provocările majore cu care ne confruntăm ca societate este legată de faptul că avem probleme din ce în ce mai mari cu modul în care ne raportăm la propriile convingeri religioase, dar și la felul în care îi percepem pe alții prin intermediul lor. Viața socială a fost de multe ori tulburată de modul în care anumite convingeri religioase s-au manifestat la nivelul societății prin forme extreme care au condus la acte de violență. Existența

conflictelor de natură religioasă întărește convingerea că avem nevoie de o nouă abordare a fenomenului religios într-o asemenea măsură, încât să putem vedea la nivelul societății o înțelegere echilibrată a felului în care se manifestă religia. În contextul tulbure al intoleranței religioase, trebuie găsită o soluție care să fie demnă de o perspectivă religioasă, dar în același timp una care să ne ajute să îi înțelegem în mod aparte pe cei care au un alt crez decât cel pe care ni l-am asumat noi. Escaladarea conflictelor de natură religioasă ne face să credem că deși suntem în căutarea unei soluții, identificarea acesteia are loc extrem de greu. Deși înțelegem că în privința convingerilor religioase nu putem fi toți de acord cu o singură perspectivă, e greu să înțelegem de ce de la simple neînțelegeri, care pot lua forma unor dezbateri, se ajunge atât de repede la violență și chiar crime făcute în numele religiei. Nu putem să ne ascundem în spatele acestei realități și să o ignorăm, fiindcă societățile umane sunt modelate de factorul religios. De aceea, trebuie să ne întrebăm în ce măsură dispunem de o soluție pentru o abordare echilibrată a vederilor teologice în așa fel încât să observăm o contribuție constructivă a religiei la nivelul societății.

Rădăcinile intoleranței

Pentru că vorbim despre o sursă de conflict, tema respectului reciproc poate fi un subiect de reflecție, dar și de decizie, în așa fel încât să putem cultiva un context al toleranței și al acceptării atât de necesar bunului mers al societății. Un mijloc pe care îl avem la dispoziție este respectul reciproc. El ne ajută să depășim barierele de înțelegere, în așa fel încât să putem trăi în armonie unii cu alții.

Pentru înțelegerea modului în care se manifestă atitudinile de intoleranță la nivelul societății, este necesar să analizăm perspectivele psihologice pe care le folosește religia înțeleasă în mod defectuos. Pentru a analiza aceste perspective va fi necesar să explorăm felul în care deformează sentimentul religios ideile fundamentaliste extreme. Prin această lentilă ne propunem să înțelegem rădăcinile intoleranței religioase și, de asemenea, modul în care poate fi deturnat sentimentul religios de anumite convingeri duse la extrem. Perspectivele psihologice ne pot oferi mijloacele prin care putem interpreta credința și modul în care operează ea la nivelul societății. Trebuie să remarcăm că identificarea acelor convingeri religioase pot manipula percepțiile personale, și pot conduce în cele din urmă la acte de

violență religioasă. Un factor de care va trebui să ținem cont este legat de faptul ca atitudinile de intoleranță religioasă au legătură nu doar cu acele cauze teologice, ci și cu cele psihologice și sociale. Atunci când ținem cont de toți acești factori implicați, avem mai multe oportunități de a promova înțelegerea reciprocă și armonia interreligioasă.

Când analizează modul în care oamenii acționează în mod violent în numele religiei, Charles Kimball subliniază că sunt importante acele adevăruri care sunt esențiale într-o religie. Raportarea la ele este importantă, dar și modul în care le interpretăm este vitală; de aceea, Kimball spune: „atunci când anumite înțelegeri particulare sunt fixate în mod rigid și adoptate în mod necritic ca adevăruri absolute, oamenii bine intenționați se pot pune, și adesea se pun singuri, într-un colț din care trebuie să adopte o poziție defensivă sau chiar ofensivă.”¹ Kimball oferă astfel o explicație a modului în care greșim prin raportarea la adevărurile religioase pe care le înțelegem într-un mod îngust. Elementul definitoriu este dat de faptul că nu mai avem capacitatea de a gândi în mod flexibil și reflexiv², iar lucrul acesta face ca doar unele aspecte informaționale să fie acceptate, în timp ce altele sunt respinse fără a fi supuse unei evaluări critice. Ceea ce este alarmant în modul în care explică Kimball este dat de faptul că ne lipsește capacitatea de a dialoga și de a fi deschiși pentru alte idei sau alte credințe. De aceea, el continuă să spună, vorbind despre perspectivele care apar când înțelegem lucrurile doar printr-un punct de vedere îngust, că „oamenii presupun că îl cunosc pe Dumnezeu, abuzează de textele sacre și propagă versiunile lor particulare ale adevărului absolut.”³ În acest caz vorbim despre oameni care se așează într-o poziție de superioritate în raport cu alte credințe și convingeri religioase și care susțin că singurul mod în care adevărul se poate înțelege este doar în modalitatea în care este el văzut de ei înșiși. O astfel de atitudine nu poate duce decât la intoleranță și extremism religios, totul culminând cu actele de violență pe care le inițiază toți cei care sunt interesați să le impună altora adevărul lor. Kimball ne sugerează că toate aceste obstaco-

1 Charles Kimball, *When Religion Becomes Evil - Five Warning Signs*, New York, Harper Collins, 2002, p.54.

2 John Dewey, spune că de multe ori actul gândirii este echivalent cu actul credinței. Din punctul lui de vedere atunci când noi gândim ceva noi și credem aceea idee. De aceea, este nevoie de raționamente de gândire și analiză critică. John Dewey, *Cum gândesc oamenii*, București, Editura Herald, 2022, pp.18-20.

3 Charles Kimball, *When Religion Becomes Evil - Five Warning Signs*, loc.cit., p.54.

le limitează dialogul și înțelegerea altora, dar în același timp el surprinde că astfel de concepții nu fac decât să alimenteze conflictele în cadrul societății. De aceea, interpretarea dogmatică, rigidă și închisă a adevărului religios ne poate conduce spre o abordare închisă și ermetică a convingerilor pe care le împărtășesc alți oameni. Aș vrea să evidențiez ceea ce mi se pare foarte relevant și constituie un semnal de alarmă în cuvintele pe care le spune Kimball, anume faptul că tindem să propagăm propriile versiuni despre adevărul absolut - o atitudine care se dovedește periculoasă. În cuvintele lui Jonathan Haidt explicația este dată de faptul că „moralitatea unește și orbește”⁴, bineînțeles o concluzie care nu poate avea valoare generală, însă exprimă în anumiți parametri un adevăr, anume că „ceilalți sunt orbi în fața adevărului, rațiunii, științei și logicii, dar de fapt, toți suntem orbiți când vorbim despre propriile valori sacre.”⁵ Bineînțeles, punctul de vedere al lui Haidt simplifică extrem de mult gândirea morală a oamenilor, ignorând că în spatele ei există un raționament al asumării și o alegere conștientă a valorilor morale. Ceea ce mai putem surprinde în explicația lui Haidt este că dacă vorbim despre „orbire” suntem nevoiți să ajungem la concluzia că nu există nicio soluție în încercarea de a ne înțelege reciproc. Totuși, ceea ce merită remarcat în punctul de vedere al profesorului Haidt este că surprinde pericolul de a-i percepe într-un anumit mod pe semenii noștri. Extremismul religios ne face să credem că ceilalți sunt „orbi” și și că singura modalitate în care pot ajunge să vadă „realitatea” este prin într-o forțare a înțelegerii și a perspectivelor lor. În clipa aceasta putem vorbi despre oameni morali care își promovează propria versiune a adevărului, deoarece ei se consideră singurii îndreptățiți să aibă „misiunea” aceasta a „deschiderii ochilor” celorlalți. Atât Kimball, cât și Haidt sugerează că interpretările rigide ale adevărilor religioase pot constitui mari provocări pentru relațiile interumane.

Aceasta nu ar fi singura problemă. Mark Juergensmeyer în *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence* dezvoltă modalitatea în care este portretizată și creată imaginea „dușmanului”, în acest caz nu mai vorbim despre modalități prin încercarea să îl conving pe „celălalt” ca având nevoie de adevărul religios pe care îl dețin, ci îl văd ostil. Perspectiva lui Juergensmeyer ne arată cât de profundă poate fi criza radicalizării con-

4 Jonathan Haidt, *Mintea moralistă- De ce ne dezbină politica și religia?*, București, Editura Humanitas, 2022, p. 382.

5 *Ibidem*, p. 382.

vingerilor religioase. El spune că: „Dacă scopul scenariilor de război cosmic este de a le oferi celor care cred în ele un sentiment de împuternicire și speranță, aceste sentimente nu ar putea fi generate fără rolul unui dușman malefic.”⁶ Punctul acesta de vedere poate fi un avertisment cu privire la pericolul pe care îl trăim de a vedea lumea în termeni ostili. Din cadrul acestei paradigme, totul - inclusiv violența și brutalitatea - se poate explica și justifica. El prezintă cât de subiectiv este acest punct de vedere când adaugă că „mai simplu spus, nu se poate avea un război fără un inamic. Acest lucru înseamnă că trebuie fabricați niște inamici.”⁷ „Nevoia” unui „inamic” evidențiază cât de fragilă este identitatea personală și de grup. Încercarea de a crea „un dușman” poate constitui în acest caz, un mijloc prin care individul sau grupurile caută să-și consolideze propria identitate. Perspectivele acestea generate de o viziune limitată a adevărului religios aduc modificări structurale importante la nivel de individ și societate. Peter Herriot⁸, analizând felul în care este transformată identitatea personală și socială, consideră că identitatea socială anihilează identitatea personală. El amintește că identitatea personală este construită și definită când omul reflectă asupra propriei vieți, dar și când intră în contact cu oamenii. Din acest punct de vedere, Herriot, susține că în cazul în care oamenii trăiesc o viziune limitată a adevărului, pe care el o denumește fundamentalism, actul reevaluării propriilor convingeri și al înțelegerii propriilor emoții și trăiri este anulat. Din punctul lui de vedere, fundamentalismul, este periculos pentru că el aduce cu sine o înțelegere depersonalizată a ființei umane, iar individualitatea este înghițită de identitatea colectivă. Continuând analiza, el subliniază că lumea este văzută în aceste condiții în termenii „noi” și „ei”, iar percepția aceasta nu face decât să întărească identitatea grupului dar să și nască un sentiment acut al superiorității. Tipul acesta de înțelegere a lumii, minimizează conflictul interior, întrebările personale, căutările individuale pentru că toate acestea se pierd în identitatea socială a acelu grup. Credem că viziunea limitată pe care o propune această perspectivă este văzută și de faptul că, în acest context de gândire, punctele de vedere ale celorlalți, nuanțele de înțelegere, dar și ambiguitățile sunt complet ignorate. Modul în care Herriot, analizează

6 Mark Juergensmeyer, *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence*, University of California Press, 2003, p.182 (epub).

7 *Ibidem*, p.182.

8 Peter Herriot, *Religious Fundamentalism: Global, Local and Personal*, Routledge, New York, 2008, pp.166-167.

această înțelegere a lumii, ne face să credem că problema violenței religioase este una profundă⁹ și are legătură cu modul în care este înțeleasă natura umană. De aceea, în analiza noastră, punctul de vedere biblic este unul care poate clarifica cine este omul și ce loc ar trebui să ocupe adevărul în viața lui, în așa fel încât să putem vorbi despre o dezvoltare echilibrată a acestuia prin formarea unei identități puternice, dar, în același timp, flexibile și unitare. În teologia biblică, apostolul Pavel ne definește răul ca fiind inerent naturii umane, când spune (Romani 3:10-12): „după cum este scris: „Nu există niciun om drept, niciunul măcar! Nu există niciunul care să aibă pricepere! Nu există niciunul care să-L caute pe Dumnezeu! Toți s-au rătăcit, cu toții au devenit buni de nimic!” Tot apostolul Pavel spune că nu trebuie să omitem că de fiecare dată „dușmanul” este prezentat în termeni spirituali. În Efeseni 6:12, el spune: „Căci noi nu luptăm împotriva cărnii și a sângelui, ci împotriva conducătorilor, împotriva autorităților, împotriva puterilor acestui veac întunecat, împotriva duhurilor răutății din locurile cerești.”

Toate aceste perspective prezentate până în acest moment subliniază că atunci când ne raportăm la adevărul religios, acesta trebuie să fie însoțit de o atitudine deschisă față de semenii noștri. Pericolul interpretărilor înguste și exclusive, așa cum am observat, poate conduce spre o raportare deficitară față de semenii. În acest context, concepția biblică care înalță valori precum iubirea și aprecierea pentru celălalt, dar oferă și o perspectivă spirituală și o înțelegere echilibrată a răului, ne ajută să înțelegem lucrurile dintr-un punct de vedere constructiv. În lumina acestor considerente și înțelegând riscurile unei lumi polarizate, suntem confrunțați cu nevoia socială de a ne verifica atitudinea față de „celălalt”. Nevoia aceasta este atât de acută încât adevărurile religioase ar trebui abordate și dintr-un alt punct de vedere care să nu producă separare și să creeze rupturi la nivelul societății, ci să ne deschidă perspectivele largi ale faptului că diversitatea religioasă la nivelul societății nu trebuie să fie o cauză a fărâmițării ei, ci un motiv al consolidării ei.

9 Achille Mbembe analizând starea actuală a lumii ajunge la concluzia că problemele cu care se confruntă societatea contemporană sunt rezultatul faptului că am redus viziunea despre viață la forme extrem de limitate, înguste, el aici dă exemplul migrației cu taberele de refugiați care sunt nevoiți să își redefinească viața, progreselor tehnologice, etc. Chiar dacă nu vorbește despre violența religioasă, el surprinde criza de la nivelul societății punctând faptul că avem de a face la momentul actual cu o viziune limitativă a ceea ce înseamnă viața. Achille Mbembe, *Brutalism*, Cluj, Editura Cluj - Idea Design & Print, 2020.

Respectul și toleranța religioasă în societatea pluralistă

Așa cum am văzut, convingerile religioase pe care le avem și care au legătură cu adevărul religios influențează în mod decisiv funcționarea societății. De aceea ne aflăm într-o permanentă căutare a soluțiilor cu intenția clară de a găsi modalități noi și actuale prin care să trăim în armonie, în ciuda faptului că avem înțelegeri religioase diferite. În felul acesta perspectiva prin care Miroslav Volf înțelege viața și relațiile în cadrul societății - când oamenii au păreri diferite cu privire la adevărul religios - poate constitui un punct de referință pentru a aborda provocările prezentului și ale viitorului într-un mod inedit.

Având în vedere trecutul zburciat al scriitorului croat, opinia lui nu este doar una teoretică, ci și una care s-a născut din experiența ororilor războiului și care a fost analizată în contextul dramatic al vieții.¹⁰

Principiul general al respectului este următorul: respectăm persoanele în virtutea umanității lor, dar le respectăm munca - acțiunile, convingerile, caracterul și orientarea lor de bază - în virtutea excelenței lor. Formulată în termeni de destinatari mai degrabă decât de donatori de respect, principiul este următorul: putem pretinde respect pentru noi înșine ca persoane, dar trebuie să ne câștigăm respectul pentru munca noastră. Aplicat la relația dintre religiile lumii, principiul respectului afirmă că trebuie să-i respectăm pe adepții unei religii, indiferent dacă respectăm sau nu religia în sine; pentru ca religia să fie respectată, ea trebuie mai întâi să câștige respectul nostru prin excelența sa, cel puțin în anumite privințe. În caz contrar, putem sfârși prin a o tolera pur și simplu, cu condiția să avem motive pentru a face acest lucru, sau putem fi obligați să o respingem și să insistăm asupra faptului că nu poate fi tolerată fără reformarea unora dintre practicile sale. De cele mai multe ori, vom sfârși undeva între respect și toleranță - vom respecta unele aspecte ale unei religii și vom tolera altele.¹¹

Ideea aceasta a respectului față de persoane o întâlnim și în filozofia lui Kant¹², el susține că demnitatea umană se naște din capacitatea rațio-

10 Miroslav Volf, *Sfârșitul Amintirii - Cum să ne amintim corect într-o lume violentă*, Oradea Editura Decenu.eu, Oradea 2023, pp. 7-24; Idem, *Excludere și Îmbrățișare - O explorare teologică a identității, a alterității și a reconcilierii*, Oradea Casa Cărții, și București, Pleroma, 2017, p.39.

11 Miroslav Volf, *Flourishing: Why We Need Religion in a Globalized World*, Yale University Press, 2017, p.120.

12 Immanuel Kant, *Întemeierea metafizicii moravurilor*, București, Editura Humanitas, 2007, pp.87-88.

nală a omului. Doar pentru că avem de a face cu ființe raționale, înseamnă pentru Kant că avem de a face cu oameni, și de aici ar trebui să vină și recunoașterea valorii umane. Kant se folosește de expresia „imperiul scopurilor” pentru a sublinia că avem de a face cu o comunitate umană rațională și că fiecare membru al acesteia respectă anumite legi morale universale. De aici rezidă că moralitatea, pentru el, este în strânsă legătură de capacitatea noastră de a privi dincolo de interesele personale și are legătură cu puterea noastră de a ne concentra pe căutarea și afirmarea unor principii morale universale care au la bază rațiunea umană.

Principiul explicat de Miroslav Volf propune o variantă mai profundă, când vorbește despre aplicarea respectului în contextul religios, pentru că el sugerează că noi ar trebui să avem un respect necondiționat pentru adepții oricărei religii, prin faptul că sunt oameni, dar, în același timp, propune și ideea de a avea respect, având în vedere că religia respectivă în sine poate avea meritele ei prin filozofia pe care o propune. Astfel, Perspectiva lui Volf afirmă că fiecare persoană ar trebui să se bucure de respect, dar, în același timp, el propune și o evaluare a practicilor religioase constructive pentru funcționarea bună a societății. Ceea ce este de asemenea inedit în principiul enunțat de Volf este distincția pe care o face între toleranță și respect. Astfel el zice că toleranța presupune acceptarea unei idei, fără ca neapărat să fim de acord cu ea, pe când respectul implică o apreciere față de persoană și religie. Această distincție între toleranță și respect ar putea sta la baza modului în care este înțeles pluralismul religios de astăzi, dar ar putea asigura și o coabitare armonioasă a religiilor în cadrul unei societăți. Remarcabil în înțelegerea lui Volf este că subliniind valoarea intrinsecă a fiecărui om, reușim să găsim un teren comun care poate constitui fundamentul unui dialog interreligios.

O dată cu acest fundament, Sherry Turkle, analizând condiția umană în epoca digitalizării, vorbește despre dialog și spune că trăim în contextul unei provocări mari, anume izolarea unora de alții. Soluția pe care ea o vede este aceea de a reînvăța cum să avem conversații pe teme dificile, cu intenția clară a armonizării sau a identificării unei soluții comune. Tot ea spune că „lumea digitală se bazează pe alegeri binare. Percepția noastră asupra acestei lumi nu poate fi tot binară”¹³. De aceea, soluția propusă are

13 Sherry Turkle, *Redescoperirea conversației-Puterea dialogului în era digitală*, București, Editura Humanitas, 2013, p.376.

la bază realitatea că trăim într-o lume complexă și de aceea „complexitatea circumstanțelor noastre cere o abordare flexibilă.”¹⁴

Filosoful Charles Pepin aduce și el o perspectivă nouă care ar putea facilita dialogul pe teme religioase în cadrul societății. El spune că ocazia în care întâlnim pe cineva reprezintă de fapt o „proiectare a noastră în mijlocul unei lumi noi.”¹⁵ Ceea ce continuă el să spună este că intrând în această lume a „celuilalt”, ar trebui să fim „stăpâniți de dorința de a o explora. Este o invitație la călătorie și, pe scurt, ni se deschide orizontul către promisiunea unui anumit «exotism»”¹⁶

Concluzii

Lumea în care trăim face posibilă apariția divergențelor de natură religioasă. Prin intensificarea lor, buna funcționare a societăților este tulburată, iar riscurile scindării acestora este destul de mare. În aceste condiții, în care avem de a face cu o pluralitate de idei în cadrul unei societăți, iar extremismul religios își poate face apariția ca urmare a unor perspective religioase limitate și înguste, este extrem de necesară nevoia unei soluții care să aducă armonia și înțelegerea. Modul în care ne raportăm la propriile concepții religioase reprezintă felul în care ne vom raporta și la semenii noștri care au alte convingeri religioase.¹⁷ De aceea, gândirea reflexivă și analiza critică a propriilor convingeri religioase pot constitui instrumente benefice în vederea unei înțelegeri echilibrate a propriei credințe. Dat fiind că natura umană este una complexă și că problemele religioase au legătură cu identitatea personală dar și socială, este nevoie de o înțelegere completă antropologiei.

Perspectiva pe care o propune Mirosalv Volf ar putea reprezenta fundamentul pentru depășirea conflictelor de natură religioasă la nivelul societății. El propune două noțiuni care sunt extrem de importante: respectul și toleranța. Cele două dimensiuni pot reprezenta adevărate punți de comunicare între oamenii cu convingeri religioase diferite. Importanța deschiderii către dialog are valoarea ei, în aceste condiții oferind modalități în care să ne înțelegem și să putem trăi în armonie. În ciuda avântului teh-

14 *Ibidem*, p.379.

15 Charles Pepin, *Întâlnirea - O Filozofie*, București, Editura Trei, p.32.

16 *Ibidem*, p.3.

17 Ioan-Gheorghe Rotaru, **Om-Demnitare-Libertate**, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 208-215.

nologic, este important ca respectul și toleranța să ne conducă spre o abordare flexibilă și spre o disponibilitate a dialogului pe teme religioase dificile.

Bibliografie:

- *Biblia, Noua Traducere Românească*, Societatea Interconfesională din București, 2022.
- DEWEY, John, *Cum gândesc oamenii*, București, Editura Herald, 2022.
- HAIDT, Jonathan, *Mintea moralistă - De ce ne dezbină politica și religia?*, București, Editura Humanitas, 2022.
- HERRIOT, Peter, *Religious Fundamentalism: Global, Local and Personal*, Routledge, New York, 2008.
- KANT, Immanuel, *Întemeierea metafizicii moravurilor*, București, Editura Humanitas, 2007.
- KIMBALL, Charles, *When Religion Becomes Evil-Five Warning Signs*, New York, Harper Collins, 2002.
- JUERGENSMEYER, Mark, *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence*, University of California Press, 2003. (epub).
- MBEMBE, Achille, *Brutalism*, Cluj, Editura Idea Design & Print, 2020.
- PEPIN, Charles, *Întâlnirea - O Filozofie*, București, Editura Trei, 2022.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- TURKLE, Sherry, *Redescoperirea conversației-Puterea dialogului în era digitală*, București, Editura Humanitas, 2013.
- VOLE, Miroslav, *Excludere și Îmbrățișare - O explorare teologică a identității, a alterității și a reconcilierii*, Oradea, Casa Cărții și București, Pleroma, 2017.
- VOLE, Miroslav, *Flourishing: Why We Need Religion in a Globalized World*, Yale University Press, 2017.
- VOLE, Miroslav, *Sfârșitul Amintirii - Cum să ne amintim corect într-o lume violentă*, Oradea, Editura Decenu.eu, 2023.